

ТРИПС - Штетник кој во текот на вегетацијата кај градинарското производство прави големи проблеми

Постојат повеќе врсти на трипс. Кај нас најштетни врсти на трипс се:

- Калифорниски трипс - *Franklinella occidentalis*
- Тутунов трипс - *Thrips tabaci*

Спаѓа во полифагни штетници, инсект кој се храни со најразлични културни и плевелни растенија, а најголеми штети причинува на градинарските растенија, зеленчукот и цветето во заштитен простор. Кај зеленчукот ги напаѓа кромидот, празот, домати, краставици, пиперки, зелки, салати и др.

Калифорнискиот трипс е полифаген штетник, и ги напаѓа најповеќе растенијата кои се одгледуваат во заштитен простор (пластеници и стакленици). Директните штети ги нанесува на сите делови од растението, а индиректно е пренесувач на вирусните заболувања кај домтите. Исклучително е опасна врста на штетник кој брзо се развива и ствара брза резистентност на инсектициди, и затоа е потребно посебно внимание при употребата на хемиска заштита.

Тутуновиот трипс ги прави штетите како на отворено татка и во заштитен простор. Штетите ги прави директно со смукање на соковите од растението, на цветовите и листовите на растенијата. Популацијата на тутуновиот трипс е најброен на растенијата од фамилијата Alliaceae (кромидот и празот), потоа зелката, краставицата, пиперката, доматиите, големи штети прави исто и на тутунот.

Успешната заштита и уништувањето на штетните врсти на трипс во заштитени простории зависи од навременото согледување на нивното присуство. Здравствената хигиена е многу значајна за заштита од трипс, а тоа е отстранувањето на растителни остатоци за да не доаѓа до преживување на единки инсекти од трипс.

ОПИС :

Трипсот е мал инсект, со издолжено меко тело, значајни штетници на градинарските растенија кои се одгледуваат во заштитени простори и на отворено поле.

Имаат устен апарат налик на пила, со која ја пробиваат кутикулата на листовите и смукаат сикови од келиите. После смукањето на соковите влегува воздух во празните келии и доаѓа до светло-сребренести дамки на опачината на листот. Покрај листовите често се храни со полен, како најквалитетен енергетски богат дел од растението. Женките од трипсот ги положиваат јајцата во паренхимскиот дел од листовите. Ларвите кои произлегуваат од јајцата се на длабочина од 5см. во почвата. Одраснатите инсекти излегуваат од земјата, живеат околу еден месец, а за нивниот развој погодни се сончеви и топли денови.

Во заштитен простор можат да се размножуваат во тек на цела година, а во неповолни климатски услови нивниот развој се намалува и успорува.

При правење на стратегија за заштита од трипс треба да се има во предвид дека јајцата кои се положени се наоѓаат во растителното ткиво и со тоа се заштитени од дејството на инсектицидот, имагата или возрасните инсекти и ларвите се хранат во цветовите со што дополнително им се обезбедува заштита, а куклењето е во почвата.

Затоа примената на инсектицидите мора да бидат прилагодени према начинот на животниот циклус на инсектот.

- Трипсот спаѓа во групата на економски многу значаен инсект.
- Многу често ги напаѓа пиперката и краставицата, додека доматиите имаат незначителни штети
- Штетникот се храни со смукање на сокови и тоа од најмеките и нежни делови, воглавно од штотуку формирани плодови на дното или почетокот на цветниот венец-толчникот.
- Во еден цвет може да се најдат до 100 еденки (возрасни и ларви)
- На пиперката го напаѓа и плодот кој се деформира останува ситен и има некротични дамки.

Тие по боја се белузникави и со неправилна форма, можат да се видат и на горната страна на листот. Со текот на времето таквите дамки се спојуваат и дел од листот покафенува, а на листот можат да се видат ларвите и возрасните инсекти.

Во затворен простор штетникот може да се појавува многу рано уште со појавата на првите листови или котиледоните кај краставиците се развива во текот на цела вегетација.

Во заштитен простор има околу 15 генерации годишно и тоа со потполно испреплетени стадиуми на развој.

Еден циклус на развој(од полагање на јајца до појава на возрасен инсект)при температура од 25 – 30⁰Ц, трае од 15-18 денови а на температура пониска од 15⁰Цтрае и до 45 денови.

Возрасниот инсект трае околу 15 денови во кои интензивно смукаат сокови од плодчињата. Една оплодена женка полага околу 100јајца.Тој стадиум на развој трае 4-5 дена.Од јајцето излегуваат ларви кои веднаш почнуваат интензивно да се хранат во период од околу 5 дена. Во третиот стадиум на развој пред куклење се спушта во почвата на длабочина од 1-2 см.Во почвата се одвиваат 4 фази (фази нма куклење).Куклењео може да се одвива и во деловите на цветовите, 3-4 стадиум трае од 4 – 7 дена. Од куклата излегува имагото или возрасниот инсект (трипс).во рок од 24 часа.Се качува на растението и почнува интензивно да се храни.

ПО бербата и чистењето на културата штетникот поминува на плевелната флора која е во близина на објектот.

Сузбивање - При производството во заштитен простор се поставуваат сино-жолти лепливи траки и по нив се гледа присуството на инсектот.Поголем број на поставени лепливи траки може да послужат за намалување на популацијата

Поради густината на склопот на растенијата во заштитен простор трипсот се вовлекува во тешко достапни места на растенијата (најчесто во цветот), затоа и со класичниот начин на третирање нема баш добар ефект.

После по согледувањето на присуство на штетникот веднаш треба да се врши третирање на растенијата на период 3-5 дена,зависно од врстата на примената на препаратот.

Добри резултати се постигнуваат со препаратот Spinosad . Laser, на база на активна материја SPINOSAD, (ги сузбива и лисните минери и пченкарниот молец)

Квалитетна заштита може да се постигне и со примена на FASTAK 10 SC (го уништува цветниот штитест молец/белокрилката).

Мора да се води сметка за каренцата на примената на препаратот, понатаму да се избегнува долговремена и иста употреба на исти препарати или ппрепарати од иста група .

Стојан Глигоров

АПРЗ -Струмица